

A szerkesztő lakása:

Rimaszombat, Főter. Ide intézendő a lap szellemi részét érdeklő minden közlemény és levelezés.

Bélyegtelen levelet nem fogadunk el.

Kéziratot nem adunk vissza.

Az előfizetés díja.

Egész évre 8 korona
Fél évre 4 korona
Negyedévre 2 korona

Tanítóknak egész évre 4 kor.
fél évre 2 kor.
Egyes szám ára 20 fillér.

GÖMÖR-KISHONT.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Kiadó hivatal:

Rimaszombat, Pokorágyi-utca 1. szám a. a. könyvnyomdában.
— Ide intézendők a kiadóhivatalról előfizetés, hirdetés, nyiltér és egyéb felszólalások.

A hirdetés díja

Egy háromhasábos petitsor terfoga 12 fillér.
Bélyegdíj minden beiktatás után 60 fillér.

Nyiltér:

Egy sor 40 fillér.

Előfizetést elfogad a „Gömör-Kishont” kiadóhivatala, nemkülönbén minden hazai postahivatal; az előfizetés legcélszerűbben posta-utalvány útján eszközölhető. — Hirdetést csak a kiadóhivatal vesz fel.

Gazdátlan oltárok.

Az egyházpolitikai reformok végrehajtása gyorsan és pontosan halad előre s az új rendet szabályozó törvényekben lefektetett elvek és eszmék megkezdik a társadalmi élet ujjaalkotását. A modern társadalomban természetesen meggyengülnek — legalább külsőleg — azok az egyházi intézmények, melyek eddigelé misztikus hatalmuk erejével erős befolyást gyakoroltak a tömegek rendbentartására és vezetésére.

Pedig ez a gyengülés sem azok intencióival nem egyezik, a kik az új rendet életre hívták, sem a fejlődés komoly és jóakaratu szemléinek nem tetszhetik. Azok között a szélsőségekbe esapongó elméletek között, melyek által a mai társadalmi rend egész szervezete meg van támadva, a szocializmus és anarchizmus fékevesztett szenvedélyei ellenében ma még nagyobb szükségünk van, mint valaha volt, a vallásérkölesi erők szelid befolyására; hogy az emberi elmék és szívek megtartassanak az örök ideálok tisztelében és ápolásában.

Ezért minden igaz embernek őszinte ohaja az, hogy az oltárok tiszta levegőjében még erősödjék a vallásérkölesi élet és a papi testület magasztos hivatásának betöltésében a társadalmi tényezők jóakaratu segítségére bizton számíthatson. Kétségkívül meg is tesz ez, s a szenvedélyek, melyeket az utóbbi idők politikai küzdelmei annyira felszítottak, lassanként elcsendesednek, és sokat zaklatott nemzetünk az ezredév fényes jubileumát hazaszerető büszke szívvel fogja megünnepelelni.

De a nyugalmas boldogság e szelid ábrándképét kissé megzavarják némi tünetek, melyek alkalmasak arra, hogy nyugtalanságot okozzanak. Így megyénk társadalmában nem látunk elég határozott igyekvést arra, hogy a nehéz kérdések

lehetőleg mielőbb és jól megoldassanak. Az átalakulás e válságos napjaiban nagyon is kívánatos volna ugyanis, hogy az oltárok előtt istennek hivatott szolgáló álljanak őrt az egyházi élet és társadalom békéje fölött és sajnos látjuk épen most elhagyatva, gazdátlanul a legjelentékenyebb egyházi pozíciókat. Felekezeti különbség nélkül egyaránt sajnálatos ez; a rozsnói püspöki szék, a rimaszombati róm. kath. és a ref. parochia hónapok óta betöltetlen, pedig a megyei közélet mindahárom állomás megfelelő betöltését sürgősen óhajtja már.

Még a rozsnói püspökségnél meg lehet az a melegség, hogy ez állás — mely közjogi hatalommal van egybekötve — nagy körütekintést, hosszas válogatást igényel; a rimaszombati plébánia már kevésbé jelentékeny s annyi hónapi habozás után bizony már be lett volna tölthető. Az ev. ref. hitközség elég simán megválasztotta papját, s most — mint egy bomba, olyan hatással — csap közénk a hír, hogy ezt a választást az egyházmegyei törvényszék megsemmisítette.

Elfogulatlan, csöndes szemlélői voltunk e választásnak. Hallgatag mi is abban a véleményben voltunk, hogy a lokálpatriotizmus ismert érzékenységre való tekintettel lehetőleg megyebeli pap jusson az első ref. szöszékre. A többség szabályszerűen megnyilatkozott akarataból azonban nem így történt, de minden komoly és higgadt ember megnyugodott a dologban, mert mindenki tudja, hogy ez a választás a törvények tiszteletben tartásával, komolyan és méltóságteljesen folyt le. Annál kevésbé értjük az egyházmegyei törvényszék ítéletét, mely — ki kell mondanunk — lehetetlen, hogy a viszonyok és tények teljesen helyes ismerésén alapuljon.

Itt az lett volna a közérdek, hogy ez a nagy

egyházköztség, mely a társadalmi életnek is hatalmas tényezője, megkiméltessék a további izgalmaktól s mielőbb folytathassa jótékony testületi munkálkodását egy szellemileg és erkölcsileg egyaránt kitűnő papnak vezetése alatt. S ime, az egyházmegyei törvényszék — mindenesetre a tény jelentőségével arányban nem álló kiesínyes okokból — gátat vet ez ohajtás beteljesülésének s egy újabb hosszú határidőre elodázza a viszonyok teljes és végleges tisztázódását.

Kénytelenek vagyunk e tévedést meggyekezni. Az egész vármegye közönsége ohajtja, hogy a gazdátlan oltárok előtt mielőbb hivatott papokat láthasson. S ha a rozsnói püspök és a rimaszombati plébános is olyan jól lesz megválasztva, mint a milyen jól a rimaszombati ref. pap megválasztott, úgy minden szép reménnyel nézhetünk a jövő elé, mert megyénk egyházi és társadalmi nyugalma fölött olyan kiváló három erő fog éberül őrködni, a kiknek jóságos igyekezete bizonyára jótékonyan fogja elősegíteni az új rendnek kívánatos konszolidációját, a társadalmi béke megerősödését és az éles politikai harcok szelidülését.

Új állami szerződés.

Főgymnasiumunk fentartó testülete a mult héten kötötte meg az új szerződést a közoktatásügyi ministeriummal, melynek képviselőjében Dr. Csiky Kálmán műegyetemi tanár szerdán és esütörtökön városunkban időzött. A tárgyalások folyama alatt értesülésünk szerint minden akadály elhárított s a főgymnasium évi subventiója oly összegben állapított meg, mely e fontos tanintézet fokozatos fejlődését s a tanári fizetéseknek rendezését évtizedekre biztosítja. Az új szerződés által egy régóta égető kérdés nyert kedvező megoldást, ha ahhoz a legfőbb factor, a törvényhozás is hozzájárul. Az új épület kérdése azonban ismét elhalasztott ad greas halendas.

Miért? — ne kérjük, ne keressük —

A holtakat, ha temetjük.
A csillag is fenn az égen,
Fényesebb a sötét éjben.
Szébb az öröm, hogyha gyászból támad.
Edesebb ha szülőnyja bánat.

Borsody Béla.

Történelem és irodalomtörténet.**)

Irta: RUIK LÁSZLÓ.

A történelem és irodalomtörténet ölelik fel azon eseményeket, dolgokat, melyekben a nemzet politikai és művelődési életének processusa változataival, fejlődésének árnyalataival, alakulatainak különféleségével visszatükröződik. A hazai történelem és irodalomtörténet által felölelt tárgy magának a nemzetnek teljes történetét tartalmazza; ennek nyilatkozatai a nemzeti élet tünetei, melyek a nemzeti erő, a nemzeti szellem nervusának munkáját engedik áttekinteni; ennek vezetésével bepillanthatunk nemzeti életünk laboratoriumába s tanulmányozhatjuk, elemezhetjük a ható, az alkotó és romboló okok direkt és indirekt hatását, mélységes következtetést vonhatunk a nemzeti alkotó szellem teremtőerejének mértékére elemezhetjük a nemzetileg torz alakulások létrejövését, az alkotást és utánzást, a nemzeti erőből keltet és idegent szétválaszthatjuk, megmagyarázhatjuk ép úgy a nagy hátramaradás okát, mint a gyors emelkedést bizonyos terén a nemzeti életnek. És ez a bepillantás, ez a tapaszt-

**) Egy fejezete az „Iskolai Szemlé”-ben megjelent „Az irodalomtörténet tanításáról” című tanulmányának.

TÁRCZA.

Őszi napok . . .

Őszi napnak verőfénye.
Fájó szívek bus reménye.
Oly rokonok, olyan egyek.
Sorsuk is az, ugyan az lesz.
Azt: kioltja zordon téli éjjel,
Ezt: a bánat keze tépi széjjel.

Őszi tájon, őszi lombok —
Levelek közt, kint bolyongok.
Őszi napfény ragyogása,
Őszi levél lehullása, —
Beteg fának omló lágy harasztja:
Vonja lelke, sutogva marasztja.

Erdőt, mezőt, el — bejárok.
Gondolatba' visszazálok —
Visszatérek a tavaszba,
Mely virágot, — dalt fakasztta.
Téres erdön zöld lobogót bontott.
Himes pásttal szötte be a hantot.

Visszatérek: — ah! hogy a táj
Annál búsabb! — s mi sajog, fáj,
S lelkeket a hervadásban
Atöleli, fájva, lágyan,
Mint a rónát lengő délifája:
Annál kinzóbb lelke álma, vágya!

Az a sok szép, fényes emlék !
Temetőbe' mintha lennék.
Mintha az a bérez, a róna,
Mindenik egy nagy sir volna.
Száz — ezer sir: — harasztja az ágnak
Szemfedele a halott világnak.

Elmerengek, eltűnök.
At — felém a pusztá völgyön.
— Mely lelkembe visszaesendül —
Bánatos dal hangja zendül.
Bánatos dal, temetői hangok.
Régi, rokon: — ismerem e hangot.

Dúlt avaron lombhulláskor
Hányszor hallám: óh! be hányszor.
Hulló levél ha belepte,
Hányszor láttam eltemetve
Azt az avart: — messze pusztaságot.
Erdőt, mezőt, az egész világot.

Mi' bohóság! miért is fájnak
A halottak?! — lomb-virányok
— Abrándozva mig merengünk —
Hervadásán mért kesergünk?!
Rajta lelkünk, habogy elborongott,
Mért siratják azt a hulló lombot?!

Új kikelet virulásán,
Új rügy, új lomb fakadásán,
Mikor a föld újra zsendül, —
Feltámadás dala zendül:
Djadalt vesz élet a halálón.
Új virány ke! a halott virányon!

HIRDETMÉNY!

Alólírott van szerencsém a nagyérdemű közönség becses tudomására hozni, hogy budapesti és bécsi bevásárlásomról megérkeztem s széles körű összeköttetésemnél fogva azon kellemes helyzetben vagyok, hogy raktáramat a legszebb tárgyakkal láthattam el, ugymint:

Férfi kalap- és nyakkendő, leány- és női kabátok, a legújabb modellek női kalapokban, kézimunka- és diszmiárakban,

melyre bátorodom a nagyérdemű közönség figyelmét felhívni.

Együttal nem mulaszthatom el szíves tudomásul adni, hogy a Szontagh-féle házban főnálló üzletemet átadtam és így összpontosítva teljes figyelmemet **új üzletem kiterjesztésére** fordíthatom.

Midőn tehát a gyors és pontos kiszolgálásról a nagyérdemű közönséget biztosítom, együttal az eddig tapasztalt pártfogásért őszinte köszönetem fejezem ki, — és kérem azt részemre továbbra is fentartani. — Kiváló tisztelettel

REISZ JÓZSEF.

Lapunk jelen száma 6 oldal.

Megyebizottsági közgyűlés.

— 1895. október 9. —

A vármegye törvényhatósági bizottsága f. hó 9-én tartotta városunkban rendes őszi közgyűlését Hámós László főispán elnöke alatt.

A közgyűlés legelső tárgyaképen az alispáni jelentést hallgatták meg, mely az igaz fájdalom meleg hangján emlékezik meg László királyi herceg váratlan elhunytáról. A jelentésnek ezen általános, mely benyomást keltő közvetlen hatása alatt elhatározta a közgyűlés, hogy hazafias részvétének kifejezését jegyzőkönyvileg megörökíti s ugyanazt feliratban a fenséges kir. hercegi családnak is tudomására juttatja.

Az alispáni jelentés megemlíti továbbá, hogy a vármegyei központi igazgatás elintézése alá került ügydarabok száma a mai napig 21887, vagyis 2190 darabbal több, mint a múlt esztendő hasonló időszakában. Ha az elintéztet igénylő ügydarabok száma évről-évre ily rohamosan szaporodik, az esetre hova-tovább előtérbe lép annak szüksége, hogy a vármegyei központi tisztikar, és kivált a kezelő személyzet létszáma megfelelőképen szaporíttassék.

Az állategészségügy az elmúlt évnegyedben nagyon szomorú képet mutat. A száj- és körömfájás, meg a pusztító sertésvész rengeteg károkat okozott: jöllehet az alispán minden rendelkezésére álló eszközök és hatalommal azon működött, hogy a vész terjedésének gátat emeljen. Magának a legközvetlenebbül érdekelt gazdaközönségnek indolentiája azonban sokhelyt meghusított minden jóra való törekvést.

Ennél a pontnál *Máriássy* Andor dícsérettel emlékezik ugyan meg az alispáni rendelkezések ezérvetető helyes intenciójáról, de nem mulasztja el, hogy rá ne mutasson arra a visszasságra, mely abban áll, hogy míg a helybeli gazdaközönség lábas jöszága a zárt területekről ki se mozdulhat, addig az idegen vármegyékből áthajtott marhatélek szabadon csatangolhatnak köztutainkon egyik helységből a másikba. Valami módot kellene találni ennek a visszás állapothoz a megszüntetésére, mely nélkül a vész behuzrolásának megakadályozása merőben illuzórius.

Bornemisza László alispán válaszában megjegyzi, hogy az állategészségügyi eljárás törvényhozásilag és miniszteri utasításokban szabályozva van. Ezek az utasítások vármegyénkben hivatalos részről a leggrigorosabb módon megtartatnak. Ki vannak jelölve a marha-hajtó utak s arra mindig figyelem fordítatik, hogy a szomszéd vármegyékből szállított lábas jöszágok áthajtása a zár alatti helységek elkerülésével történjék. Többet aligha lehet tenni és kívánni.

Hevessy Bertalan szerint a szomszéd vármegyék felkérődként volna arra, hogy a fennálló állategészségügyi törvényeket és rendelkezéseket ép oly szigoruan hajtsák végre, az mint a mi vármegyénkbe történik.

A közgyűlés ez értelemben határoz.

Kubinyi Géza még arra hívja fel a közgyűlés figyelmét, hogy a fellépett járvány folytán a hasított körmű állatok le vannak tiltva a vásárokról, holott a juhok általában inficiálva nincsenek. A szakközégek meghallgatása után fel kellene írni a miniszterhez, hogy a juhok a zár alól felmentessenek, mert ősszel ezek elárúsításának tilalma a gazdaközönségre nagy csapás.

Bornemisza László alispán meg fogja tenni a szakközégek meghallgatása mellett a miniszteriumhoz a felterjesztést, mert ő is azt hiszi, hogy bizonyos korlátozás mellett a juhok vásárra hajtása megengedhető.

Érdekes tárgya volt a közgyűlésnek az állandó választmány azon javaslata, melyben egy új — alkalmas és a kor igényeinek mindenben megfelelő — **vármegyeház** építését ajánlja. A költségekről már a priori gondoskodva van, mert az erre a célra fordítható alapoknál kivül a miniszterium támogatására is lehet számítani, azonfelül a most használatban lévő székház eladási

árából befolyandó összeg szintén jelentékeny fedezetet fog nyújtani. Így hát biztos remény van arra, hogy a terv keresztültelvénye újabb pótlódó kivételére nélkül is sikerülni fog.

Kubinyi Géza javaslatára a közgyűlés egy bizottságot küld ki az ügy tanulmányozására, mely bizottságnak feladatai közé tartozik többek közt, hogy a jelenlegi székház értéke itése és az új megyeház helyének kijelölése tárgyában Rimaszombat város intező köreivel érintkezésbe lépjen.

A bizottság tagjaiul, a főispán illetve alispán elnökele elatt a következő megyebizottsági tagok küldettek ki: *Hevessy Bertalan*, *Kubinyi Géza*, *Gróf Serényi Béla*, *Máriássy Andor*, *Szentiványi Árpád*, *Fáy Gyula*, *Molnár József*, *Mihalik Dezső*, *Marton János*, *Gál János*, *Farkas Abrahám*, *Fáy Barna*, *Sárközy Gyula*, *Bornemisza László*, *Putnoki Mór*, *Szabó György*, *Juraskó Jakab*. A bizottság jegyzője: *Lukács Géza*.

Felolvasásra került a belügyminiszter leirata, melyben az egészségügyi országos felügyelő közvetlen tapasztalatai alapján kijelenti, hogy a vármegyebeli egészségügyi közegyek szakértelme és buzgósága, valamint a központi közigazgatási tényezők erélyes és pontos intézkedései a miniszter elismerését legteljesebb mértékben kiérdemlik. Mindazonáltal megjegyzi a leirat, hogy *Rimaszombaton* — ezen különben örvendetes fejlődésnek indult városban — a csatornázás és ivóvízzel való ellátás, épségségel nem felel meg egy megyei székvaróssal szemben támasztható igényeknek s *Rozsnyón* a köztisztasági állapotok sok kívánni valót hagynak fen. Ennek a városnak csatorna hálózata, valamint kitérő vízvezetéke nincs kellően gondozva. *Dobsinán* kívánatos volna egy közkórház építése. *Jolsva* r. t. város köztisztasági viszonyai pedig lényeges kifogás alá esnek. Az ottani ág. ev. iskolát közegészségi okokból ma-holnap be kell zárítani, mert tantermei szűkek, tulzsufoltak. Hasonlóképp tényletlenül a murányi r. k. iskola rozzant épületének további használata is.

Kubinyi Géza különösképen találja az egészségügyi felügyelő jelentését, melyben a miniszter leirata sarkallik. Szerinte feleslegzett igények tulságos sötét szemüvegén keresztül látható a felügyelő a vármegye egészségügyi viszonyait. El meri mondani, hogy egész felső Magyarországon nincs a kanalizálás jobb karban, mint pl. *Rozsnyó* városában.

Egy szikrányi állampolitika csillant fel végül pillanatra a zöld asztal fehér aktahalmaza közül, mikor előkerült abból *Trenesénvármegye* törvényhatósági bizottságának átirata, melyben *Agliardi* pápai nunciusnak ismert utazgatásai vannak szóhegyre véve. Az állandó választmány javaslatára — határozatképen — kimondja a közgyűlés, hogy *Bárány* miniszterelnökhöz, az ország belügyeibe történt illetékes beavatkozás erélyes visszatartásáért üdvözlő feliratot intéz. A közgyűlés ezt a határozatot zajos helyeslések közt *egyhangulag* hozta; legalább a vármegyénkbeli *Zelenyákok* közül — ha ugyan vannak nálunk ilyenek — senki sem tiltakozott egy árva szóval se az általános lelkesedés ellen. Amire esősded humorral jegyezte meg egyik jókedvű bizottsági tag: „Hiába, minálunk a néppárt molnárjainak garata csak üresen jár.”

Legeslegvégül még arról kell beszámolnunk, hogy elnöklő főispán *Remenyik Aladár* központi joggyakorlatot tiszteletbeli aljegyzője nevezte ki; a ki a tiszti esküt a közgyűlés színe előtt nyomban le is tette. A rokonszeves fiatal tisztviselőt lelkesen megéljenzették.

A közgyűlés után *Hámós* főispán bizalmas értekezletre hívta össze a megyebizottsági tagokat, melynek egyetlen tárgya volt a *december 19-iki* közgyűlésen megtartandó *tisztújítás* előkészítése. Mint halljuk, abban történt megállapodás, hogy a most hivatalban lévő tisztikar minden tagját közfelkiáltással *egyhangulag* újra megválasztják. Így hát a vármegye közléte a restauráció révén izgalomnak egyáltalában nem lesz kitéve, a mi szerencsének mondható.

A F. M. K. E. közgyűlése Losoncban.

A felvidéki magyar közművelődési egyesület f. hó 3-án tartotta Losoncban tizenegy vármegye közönsége lelkesedésének és az egyesület működése iránti rendkívüli érdeklődésének imponáns megnyilatkozása mellett XIII-ik évi közgyűlését.

Minket, kiknek hivatásunk — a magyarságnak ugyszólván végvárában — a magyarsági állameszme hűségese istápolása, különösen érdekel e hivatásának teljes magaslatán álló, immár megizmosodott kulturegylet nemes működése, s örömmel referálunk a szomszéd városban szép ünneppéggel egybekötött közgyűlésről, melynek kimagasló pontját az elnöklő nyitrai érdemes alispánnak: *Crausz Istvánnak*, a kulturegyletek életében korszakalkotó, szépen kidolgozott s hazafiui nemes hévvel és lendületteljes eloquenciával előadott megnyitó beszéde képezte.

*

A közgyűlést az új város háza nagytermében tartották, melyet a nagy számú érdeklődő közönség a zsufolásig megtöltött. Sorában ott láttuk a felvidéki vármegyék sok kiváló alakját, *Szontagh Pál* főrendiházi tagot, *Schöber* Ernő, *Janits* Imre orsz. képviselőket, az egyesület megalakításában kiváló érdemeket szerzett *Libertinyi* Gusztáv kir. tanácsost, Nyitra megye kitérő tanfelügyelőjét, *Laszky* Gyula ág. ev. egyházi felügyelőt, *Degenfeld* Lajos gróf volt főispánt, *Kiss* Pál zólyomi főispánt, stb. Az elnöki emelvényen pedig az F. M. K. E. kebelébe tartozó vármegyék alispánjai foglaltak helyet.

A közgyűlést *Török Zoltán* losonci polgármester szép beszéddel nyitotta meg, s megköszönte az ügyvivő alelnök és az igazg. választmányának megjelenését, s a város közönsége és a felv. nógrádi közművelődési egyesület nevében testvéri szeretettel üdvözölte a közgyűlést, *Szittovszky* nógrádi alispán pedig, Nógrádmegye nevében.

Crausz ügyvivő alelnök bejelent, hogy az elnök *Károlyi* István gróf akadályozva van a megjelenésben, majd köszönetet mond Losonc városának és törvényhatóságának a szíves meghívásért és a nemzeti szellem ez imponáns megnyilatkozásáért. Bejelent *László főherceg* elhalálozását, s a részvét meleg hangján tolmácsolja a nemzet s a F. M. K. E. őszinte részvétét, mire elhatározták, hogy részvét feliratot intéznek a gyászoló családhoz. Kegyeletes hangon emlékezett meg aztán *Odessalchi* Gyula hercegnék — a felvidéki hazafias mozgalom terén jelentékeny szerepet vívó főúr — haláláról is, kinek emlékét jegyzőkönyvileg örökítik meg és részvétfeliratot intéznek a családhoz. Fajdalommal emlékezett meg az egyesület elhunyt fardhatlan titkáráról dr. *Kostenszky* Gézának érdemeiről, melyeket szintén jegyzőkönyvileg örökít meg a közgyűlés. A titkár halála óta a nyitrai tisztikar végezte a hivatalos teendőket, miért a közgyűlés az elnök indítványára köszönetet szavaz.

Ezután az elnöklő alispán egy gyönyörűen kidolgozott, alapos tanulmányra és széles látókörre valló beszédet mondott, melyben a pánszláv-irányú törekvések részleteit ábramatos tájékozottsággal ismertette és magas színvonalú értekezésben foglalta össze a F. M. K. E. jelentékeny hivatását. Megemlékezik a nemzeti agítátorok áldatlan munkájáról s konstátálja, hogy közigazgatási és társadalmi uton erősen folyik az agitáció, s ezzel szemben szükségesnek tartja, hogy a magyar szellem terjesztésére nagyarányú intézkedések tétessenek. A felvidéki tót nép szomorú viszonyai s az intelligencia gyér volta miatt nem lehet megfelelő gondozásban részesíteni őket. Hivatalok, iskolák és közlekedési eszközök létesítése által kell a fennálló mostoha viszonyokon változtatni s az intelli-

talat, tudás mit így magunknak szerezhetünk a hazai történelem és a nemzeti történetből nem egyéb, mint magának a nemzeti életnek minden momentumának, politikai, műveltségi és az ezekbe foglalt jelenségeknek teljessége, összessége, azon aránylatoknak, melyekből alkotódik a nemzeti genius képe. De csak a történelem s irodalomtörténet nyújthatják ezt a képet együtt, mert külön más-más terét ölelik fel a nemzeti életnek, de nem a nélkül, hogy az egyik a másik terét nem érintenék, egyik a másikra való utalás nélkül meglehetne. A történelem és irodalomtörténet között a mint megvan az elválasztó határ, a mint megvan a különböztető vonás, úgy megvan az a kölcsönösség és elválaszthatatlan összehozás is. Annnyira megvan az a közösség, hogy akkor, mikor az irodalomtörténet tanításáról akarjuk elmondani egyéni véleményünket, nem tehetjük ezt a nélkül, hogy a történelem és irodalomtörténet egymásra utalásáról, kölcsönös érintkezési pontjairól, közösségéről ne szöljön első sorban is.

A történelem épen úgy, mint az irodalomtörténet nem egyszerre állott elő azon formájában, melyben most van. Ugy a történelem, mint az irodalomtörténet előzményei egyszerű feljegyzések voltak, katalogusszerű elrendezése az eseményeknek, írásoknak, a nélkül, hogy az emberi ész kutató, magyarázó, boncoló erejével mélyebb világításba helyezte volna az irodalmi termékeket, s az író jellemét igyekezett volna műveinek szelleméből megalkotni.

Hazai irodalomtörténetünk azon előzmények után, melyet *Bod Péter* magyar Athenasával (1766.) *Wallaszky Pál* (*Conspectus rei publicae literariae in Hungaria 1785. és 1808.*), hogy mellőzzük *Cvittingert* s *Rotalidert*, adott, s csak a *Pápa* *Sámuel* magyar literatura története (1808.) s *Kazinczy* magyar literatura történeti című tanulmányával (*Erdélyi Múzeum* 1. füz. 1844.) érdemel említést *Toldy Ferenc*ig. *Pápai Sámuel*, de már *Wallaszky Pál* is érzik, hogy az irodalomtörténetnek, nem csupán az irodalmi művek pusztá felsorolásából kell állani, hanem kapcsolatban kell ezt előadni a nemzetpolitikai történetével. *Wallaszky* legalább a művelődés történetét is felőleli irodalomtörténetébe. *Pápa* már nem hiába, hogy jogász volt, a politikai oldalra is vet párhuzamot vonó tekintetet. *Toldy Ferenc*ben, bár erős a történeti érzék, még is a politika hatását az irodalomra csak túlólag vizsgálja, de ő emelte az irodalomtörténetet a tudomány fókára az által, hogy a legkétesebb vonatkozásaiban, kapcsolataival, tekintettel a művek keletkezésére, kritiká-

val azok értékére adta az írók esztetikai méltatását, szem előtt tartva a történelmi körülményeket, melyek között létre jött s vizsgálva azon hatásokat is, melyek a hazai földön kívül eső okokból eredtek. Habár az esztetikai felfogás téves is sokszor, habár nem is domborodik ki úgy egy-egy kornak irodalmi képe, a mint kellene, habár nem is teljes az a kép, mit a szellemi haladás különböző irányairól ad, még is *Toldy Ferenc* alkotta meg a tudomány fokán, philosophiai alapon álló irodalomtörténetet s csak utána állhatott elő olyan művelése, olyan formája ennek, a mint ezt *Gyulai*, *Beöthy*, *Szilády Aron*, *Szilágyi Sándor* stb., hogy csak a legjelesebbeket említsem, művelik.

És valóban nem tárgyalhatjuk, mint taníthatjuk az irodalomtörténetet a nélkül, hogy minduntalan vissza ne térjünk a nemzet politikai történetére is. Hogyan szólunk a mendák keletkezéséről, hogy beszélünk a Hun-, Magyar-, Királymonda kőről, hogyan adjuk annak hü képét, ha el nem mondjuk a politikai fejleményeket is.

A mese színtonalára sülyedne előadásunk, megvolna fosztva leggyümölcsözőbb, legértékesebb vonatkozásától, a nemzetitől. Ha a mondákról nem csak úgy szólnunk, mint amelyeket a krónikák *Kézai*, *Turóczi*, *Anonymus*, *Jornandes*, *Paul*, *Diakonus*, *Theofilactos* stb. adnak elő, nem pusztán elmondjuk, hogy a nép csacska énekeiből van merítve, hanem utalunk arra a történelmi magra is, mi alapjukat képezi, mit aztán a nép költői fantáziája öltöztetett virágos ruhába, font át költőiséggel, hozott vonatkozásba egymástól távol eső, s a történelemnek meg nem felelő dolgokkal emelt föl ihletett mystikumával arra a magaslatra, hol a történelmi való szála a mondai szeretelenség csillogó világába vész el.

Erősen kell éreztetnünk a történelem s monda közösségét, bőven kell szólnunk a mondaalakulatok történelmi magjáról, nehogy a monda pusztán történeti adatnak, vagy a történeti adat lássék mondanak, mert első esetben a költőiség rovására megfosztanók azt esztetikai szépségtől, attól, a mit a nép alkotó lelke rakott reá, megfosztanók a lelket a költői zománc szemlélésének gyönyörétől s attól a belemérésétől a tanulót, mivel a monda hallása közben lelkét annak szé, ségei ringatják, megfosztanók a tanulót ama ihletett elragadtatástól is, mivel fantáziája a mondai szövevény virágos utáira elkalandozik, s szabadon esapongva szemlélődik, gyönyörködik; a második esetben a való rovására megfosztanók a mondát legértékesebb vonatkozásától, történelmi alapjától, de még a történelemet is meghamisítanók, költészetnek

mondván ott, mi való történet; a tanuló érdeklődése is kevesebb lenne, képelete sem olyan színdús, merész, értelme kritikai szemlélődés nélkül fogadná el a monda költői tartalmát. Ellenben ha kellő módon megjelöljük azon pontokat melyeknél a monda a történelemmel érintkezik, ezzel megnyitjuk utját a kritikai szemlélődésnek, mi fő, mert okoskodásra, gondoskodásra vezet, már pedig ez értelem képzés.

Érdemes, hogy tovább időzzünk e pontnál. — Én érdekesbb fejezetnek tartom irodalom történetünkben azt, melyben ösköltészetünkről van szó, mint a legtöbb irodalomtörténetiről, kik megelégednek a monda-körök pusztá felsorolásával, egy csekély történelmi bevezetést csapva hozzá csak azért, hogy teljék a fejezet. Érdemes fejezetnek tartom s a tanításnál bővebben előadandónak, mert a nemzeti szellemnek legközvetlenebb, legtisztább megnyilatkozásai a nemzeti jelleg legesalhatatlanabb kinyomatát hordják magokon azzal a sajátossággal, előadásbeli készséggel, a költői alkotásnak azon módjával, melyet a közös nemzeti szellem közvetlenül, mint egy ős erejének tiszta, minden idegenségtől ment hatalmával választott önmaga tolmácsolására, mert fényes világot vet nemzetünk pogány eleinek költői képességére, mert ős vallásunk töredékei ebben vannak, mert érdekes összehasonlítást tehetünk népköltészetünk ismert termékeivel, mert ezt az idejét nemzetünk szellemi életének, költői megnyilatkozásának homályos megvilágításban nem szabad hagynunk.

Sok elmondani való van azokról a töredékekről is, melyeket az idegen, vagy hazai tudós krónikáiról, nem kegyelvezve a mondai csacskaságnak, torzult alakban írt le; annyira azonban mégsem torzultak, hogy ne látnók a simító krónikáiról tudós nyesegetésai maradványok is a csillogó költői szellemet, az őserő lüktetését, a költői képességet, a mi ékes bizonyítéka annak, hogy nemzetünk pogányeleinek nemesak huzrolásbeli képessége volt. Nagyon fontos ez, már *Dr. Koltai Virgil* irodalomtörténetünk korszakos felosztása című értekezésében (*Dr. László Mihály* nyilv. fögymn. ért. 13—18. lap) irodalmunk öt főkorszaka között a mondák- és codex-irodalom korát külön korszaknak veszi.

Ha így fokozatosan haladva, ugyszólván csak a történelmi világítással adhatjuk meg a koroknak irodalmi jellegét pontos meghatározással, hol szűkebb, hol szélesebb körű, hol közelebbi, hol messzebb van a történelmi érintkező pont. Az *Anjouk*- és *Mátyás* kora, a protestantizmus, a fölkelések kora, a nemzetietlen és felújulás kora

geneciát fokozni. Új iparvállalatok által kell javítani a helyzetet, akkor megátallhatjuk a kivándorlást; a magyar tőkének a felvidéken is kell elhelyeztetni, s a mozgalmak elősegítésére felhasználni. A kormány akcióját a nép sorsának jobbra fordítására kell irányítani. Meg kell érteni, hogy a magyar kultúra terjesztése sürög-követelmény a magyar nemzeti eszme szempontjából. A nagy magyar alföldi juttasson a felvidéki szegény népnek, s a nők jószívűségére is apellál s támogatásukat kéri.

Lelkes éljenzés és szűnni nem akaró tapsvihár kísérte a szépen megalkotott és szónoki hévvel előadott beszédet, melyet Seitzovszky alispán indítványára egész terjedelmében a gyűlésről szóló jegyzőkönyvben fognak megörökíteni.

Most dr. Gyürky Géza az igazg. választmány határozati javaslatát terjeszteti elő, melyek közül megemlítjük a következőket:

Intézzék a közgyűlés a kormányhoz fölratot, melyben a pánszláv agitációk részleteit alaposan föltárja s a kormányt az agitációk megtorlása végett a törvények minden szigorának alkalmazására kéri fel.

A titkári állás betöltésére nézve javasolja az ig. vál. hogy ezen fontos állás önálló élethivatásul rendszeresítessék, ez évre 1500 frt évi fizetéssel dotáltassék, jövőre pedig a titkári fizetés 2000 frtban állapítottassék meg. Az állásra az ig. vál. megválasztásra egyhangulag Lőrinczy Györgyöt, a „Gömör-Kishont“ érdemes és jelestollu szerkesztőjét ajánlja, ki „szép és ritka tehetséggel a magyar-ság exponált bástyáján Gömörvármegyében már eddig is jelentékeny, hazafias és hasznos szolgálatokat tett.“ A központi ügyészi állásra pedig dr. Mészáros Károly nyit-
rai tekintélyes ügyvédet.

Indítványozza továbbá a vál., hogy a jövő évi közgyűlés a többi egyesületekkel történt megállapodások szerint Budapesten tartassék meg.

Irassék meg a F. M. K. E. tizenhárom éves története az egyesület ujonnan választott titkára: Lőrinczy György által.

Előterjesztettek az egyesület és megyei választmányainak zárszámadásai és költségelőirányzatai, melyekből kiténik, hogy az egyesület céljainak megvalósítására évenként több mint 40.000 forintot fordít.

Az ig. vál.-nak mind eme javaslata és indítványa egyhangulag fogadtatott el, a mi a közgyűlésnek igazán egy valódi nemzeti ünnep színezetét adta.

Schöber Ernő orsz. képv. indítványára nógrádi Szontagh Pál főrendiházi tagot egyhangulag tiszteletbeli elnökké választották meg, ki meghatottan mondott köszönetet a nem várt kitüntetésért s nyomban az egyesület alapító tagjai közé lépett.

Erre az elnök Csuzs István ügyvivő alelnök, nyit-
rai alispán, lendületes beszéddel borekesztette az ünnepélyes közgyűlést, mely az alelnök alispánt tüntetészerű óvációkkal halmozta el

*

A közgyűlés után 250 terítékű bankett következett, melyen a gyűlésen jelen volt notabilitások csaknem teljes számban vettek részt, s emelkedett hangulatban költöttek el a lukullusi lakomát, melyet fűszereztek az egymást követő szebbnél szebb felköszöntők. Ezek sorát Csuzs István nyitotta meg a királyi családra mondott gyönyörű toasztjával.

Levelezés.

Jánosi, 1895. okt. 7.

A jánosi ev. ref. egyház közönsége f. hó 6-ikán lélekemelő templomi ünnepélyt rendezett az orgona ünnepélyes felavatása alkalmából. Helységünk közönsége rokoni és baráti összeköttetésben állván a környékbeli helységek lakosságával, e napra minden családó hitt magához védőket ismerősei közül, s ennek köszönhető,

stb., szoros közösséget mutatnak, sőt egyenest megszabják az irodalmi termékek jellegét.

Anélkül, hogy a tárgy lényegétől jobban eltérnének s bővebb fejtegetésbe bocsátkoznánk, az irodalomtörténet s történet érintkezési pontjainak, annyit kell mondunk, hogy az irodalmi előadást mindig erős történelmi vonatkozásban kell tartanunk, mert sokszor, de sokszor őrözim felsorolással válnék, semmit erő bemozgatással a tanulóra rótt munka a mellett, hogy nebezebb, még eredménytelenebb is lenne, s hozzá még esztetikai méltatlanságunk is üres szóvirággá válnék, mert az esztetika méltatlanság bármely műnél nemesek az irodalmi mű kanonja tekintetbe vételének hozzá mérése megfelelősége szerint kell történni, hanem a történelmi kapcsolatok identitásának s ezen szellem mélyebb, tisztább hatását is tekintetbe kell venni, mert sokszor egy-egy irodalmi termék nem egyéb, mint a történelmi szellem gyűjtőpotjának a költő világlátásába átvitt sugár, a kor lelkének összevont kristályizációja. Ezen modorunk igazolására elég ha említjük a Balassi Menyhért arulattársáról szóló komédiát is a XVI. századból, mely század nerversa jobban egy történelmi műben sem lüktethetne, mint ezen komédiában, mely a századnak jellege elvetemült embereivel, a kincs-sóvár, törvénytágadó erkölcsileg érzéketlen időknök; elég, ha említjük a kurucz dalok akármelyikét, mely dalokban fejeződik ki az akarat, az érzés, a gondolkodás világának minden mozzanata szertelen gyűlöletével, lelkesedésével s eszűggedésével. Mit mondhatnánk Arany remek művéről a nagydíj cigányokról, ha tekintetbe nem vennők a mélyebb vonatkozást; talán csak ha a humor mélységét, a jellemnek páratlan rajzát, a vers kitűnő technikáját, a nyelvezet zengzetes szépségét fejtegetnők, megtennének-e mindent? A legnagyobb szépséget elmulasztanók feltárni a történelmi szempont mellőzésével. Szóval az irodalmi, esztetikai tanítást gyümölcsözővé a tanulóra csak is a történelmi érintkezés kimutatásával, annak állandóságát csak ezzel való vonatkozásba hozással érhetjük el mindig, nem szabad tehát elszakítanunk az irodalomtörténetét a történelemtől, mert a történelem olyan lenesét ad kezünkbe, min átnézve látjuk valódi szellemét a műnek azt a háttérét az alkotásnak, hol mintegy közpotban futó esomóbb kiágazó szála megadják kellő utbaigazítást a mű értelmének szellemének nemesek hanem bevezetnek a költőnek kora szellemétől érintett lelki világába is, szóval feltárják előttünk az alkotás kezdő okát, föl módját, mi egyedül helyes módszer az író jelleme művének szelleme átértésére, magyarázására,

hogy már reggel nyolcz óraker kezdett gyülekezni a vendégeközönség, s az isteni tisztelet megkezdéseig a gyülekezet az idegekkel teljesen megkészszerződött. — Tudva, hogy az ünnepély megfogja töltetni a templomot, mindenki igyekezett korán elfoglalni magának a helyet, úgy, hogy mire tíz óraker az utolsó harangszó is elhangzott, a templomban már majd minden szék el volt foglalva, s a későn jövők egy része kénytelen volt állva hallgatni végig az egész isteni tiszteletet. Nem tudjuk egész biztosan a közönség számbeli sokaságát meghatározni, de tekintve, hogy a templom teljesen tömve volt, nem mondunk vártlanságot, ha azt állítjuk, hogy ezernél több ember jött össze, jól esett ott látnunk a közönség soraiban a helybeli urak és urnőkön kívül Draskóczy László főszolgabíró urat, a körjegyzőség tagjait s Rimaszombat, Zeherje, Pokorágy, Martonfala, Feled, Simonyi, Serke közönségének előkelőbb tagjait.

Az isteni tisztelet még a régi módszer szerinti gyülekezeti énekléssel kezdődött, melynek tartama alatt a helybeli lelkész társaságában Batta György simonyii és Seres József martonfalvi lelkész urak foglalták el a papi ülő helyet. Az ének elhangzása után Batta György lépett a szószékre s nemes hangulatot keltő imádsága után megtartá a felavató beszédét, *Kolossa III. 16-ot* vévén elmélkedési alapszövegül. Beszéde, melybe gondolkodó lelkének egész tartalmát beleöntötte, mindvégig lekötötte a hallgatók figyelmét s az alkalmi részletek ügyes ki-domborítása és hatással eszközölt előadása a közönségre mély hatást gyakorolt. Az orgona csak a beszéd közben zendült meg, midőn a felavató lelkész erre a szószékből megadta a jogot. — A felavató beszéd után a dalárda mondott el teljes praecisissal egy templomi műdarabot, magasan emelve ez által a gyülekezet áhitatát. Majd a helybeli lelkész lépett a szószékre s felolvasta az orgona-építés rövid történetét s elősorolta azok neveit, a kik az egyházat szent célja megvalósításában önkéntes ajánlatokkal segítettek. A jánosi egyházközönség diesére méltó áldozatkészsége megérdemli, hogy az illető beszéd eme része nyilvánosságra hozassék; mielőtt azonban ezt megeselekednénk, csak azt kell még elmondanunk, hogy a helybeli lelkész bevezetését jelentését, a közönség egy jól töltött óra emlékeivel, az orgona hangjaitól kísérve, hagyta el a templomot.

Az említett beszédészlet ime ekként hangzik: „A kezdeményezés érdeme Lenkey István uré, a ki az 1886-iki évben az adakozások sorát 10 frttal nyitotta meg s azóta is soba nem szünt meg jóakarataul izgatni az orgona felállítása érdekében. Ezen tényeit is elismerőleg írjuk többi közmívelődési érdemei közé és jól esik elgondolnunk, hogy az általa elvetett mag nem maradt, a földben, hanem a közérdeklődés napsugaraitól érintve kikelt s lassankint erősödni és terebélyesedni kezdett, miben aztán már jó része van a dalárdának is, mely mindjárt a Lenkey István nyomában 200 frtot ajánlott fel erre a célra, sőt akadtak egyesek is, kik meghozták áldozataikat s közreműködtek abban, hogy az orgonaállítás ügye az egész gyülekezet közohajtásává váljék.

Ezek között találjuk már Varga József gondnokot, István József presbitert, de mindenek felett az öreg Pálkovács Miklóst, ki feleségével Bán Erzsébettel a nagyobb magánadakozások sorát 100 frttal nyitotta meg.

Midőn a presbitérium a f. évi január havában a gondnoki számadást vizsgálta, örömmel győződött meg a felől, hogy az időközti gyűjtés meghaladja a 600 frtot; bizva tehát a gyülekezet jó indulatában, egy bizottságot nevezett ki a maga kebeléből az egyes családok bejárására s az önkéntes ajánlatok gyűjtésére. Es Istennek hála! nem hiába küldtük szét apostolainkat, Varga József vezetése alatt, az egyházas buzgóság és áldozatkészség vízbé bocsátott háló, mikor felhúzták, csak egy szakadozott az önkéntes ajánlatok halfogásától, úgy, hogy mire összeszámozkodtunk örömmel tapasztaltuk, hogy a cél megvalósításához minden haladék és aggodalom nélkül hozzáfoghatunk. Erintkezésbe is léptünk azonnal Hardonyi és Angster zólyomradványi orgonaépítőekkel s velök egy nyolcz változású orgonára 1500 frtban megkötöttük az alkut. Szerenésésekknek mondhatjuk magunkat, hogy erre a czégre bukkantunk, mert ez egy oly orgonát készítette egyházunknak, a mely Vary János szakbíró ur véleménye szerint, minden tekintetben megfelel az igényeknek s magában hordja a jó orgona minden kellékét.

Az orgonaállítás költségeihez a következő családok járultak:

50 kroat adtak: Sebök Bálint, Kis István, Toma József, Pálkovács József f., Pálkovács István f., Pálkovács Erzsébet, Poprócsi Istvánné, Hegedüs Erzsébet, Samu Ambruzs, Molnár Póli, Okos Andrásné, Varga Borbála, Pásztor András, Ferenc Márton, Kós Borbála, Nagy János, Bódi István Rim. tul.

1 frtot adtak: Daryi István, Erdélyi Pál, Lakatos Sámuel, Pálkovács András, Bódi Pál és József kar., Pálkovács Pál f., öz. Tuba Borbála, ifj. Molnár Pál és András, Bódi Pál, Hegedüs Pál, öz. Bódi Miklósné, öz. Samu Mártonné, öz. Pálkovács Miklósné, Janovics István, Barát Zsuzsanna, öz. Kis Mihályné, Éva István, Gönczi Andrásné, Megyaszi József, Kocsis István, idősb Tuba József, Tót Ignác, Hegedüs Miklós, Kocsis István, ifj. Varga József kert., Molnár Julianna, öz. Molnár Miklósné, Tuba Julianna, Bódi Benedek, Kovács Pál, ifjabb Varga József, Bálint István, Lippa István, Varga István iparos.

1 frt 50 kroat adtak: Pálkovács József hadn., Molnár István és Miklós, Bódi Miklós, id. Molnár András, ifj. Molnár Pál, Zsipi János, Megyaszi István, Huszti Pál, Barát József, Huszti István, Kocsis János, Tuba István, B. Molnár András, Kós Pál, Toma István, Poprócsi Miklós, Léhi András, Mács János, Lippa Tuba József, Varga Márton.

2 frtot adtak: Sebök Pál, Barát Pál, Gaeso István, Bodnár Márton f., Pálkovács Pál, Pálkovács János és Pál, Molnár József küls., id. Molnár Pál, B. Éva András, Bódi Bálint id., öz. Lippa Zsuzs., Varga András, Szücs István, Samu István, Miklós, József, Bódi Bálint l., E. Molnár András, Éva József, Tuba Miklós, Kós János, Barát János, Léhi István, Pálkovács István, Dobos Lajos, Kis József, Sándor István, Bódi István k., Tuba Erzsébet.

2 frt 50 krt adott: öz. E. Bódi Pálné.

3 frtot adtak: Bódi István kar., Bán Józsefné, B. Éva Pálné, Kis Erzsébet, Kovács Miklós, B. Molnár József, Molnár István mal., Barbély András.

4 frtot adtak: id. Huszti István, Samu Mihály,

András János, Szücs József, Tuba András ispán, Hegedüs György, ifj. Varga István, Molnár Márton. B. Szabó Gergely.

5 frtot adtak: Beeske Bálint, István József, Varga András, id. Bódi Miklós kar., Erdélyi István, öz. Hegedüs Jánosné, B. Molnár István és Juhász István.

5 frt 50 krt adott: Szilágyi János.

6 frtot adtak: öz. Győry Dánielné és Varga István id.

7 frt 50 krt adott: Pálkovács Pál presb.

8 frtot a lott: Bódi István id.

10 frtot adtak: Lenkey István, Vályi Eleonora, Samu István külső, Bódi József nagy, T. Éva István presbit., Molnár András egyházi, Kós István.

11 frtot adott: Turóczy István presbiter. 13 frtot adott: Bódi János nagy.

15 frtot adtak: Samu István, Turóczy Miklós, Kós Mihály presbiterek.

25 frtot adtak: Varga Miklós, Bódi István, Szipák István presbiterek.

27 frtot adott: Varga József gondnok.

50 frtot adtak: Sárközy Gyula főgondnok és Ruszkay Gyuláné.

100 frtot adtak: Br. Nyáry Sándor, Pálkovács Miklós, Molnár János presbiterek és István Jánosné szül. Szőke Mária.

Végül az éneklőkar 325 frtot hozott áldozatul.

Vannak aztán az adományozók között olyanok, a kiket nem nevezhetünk a magunkénak, de részint születésük, részint családi összeköttetésüknél fogva nemes érdeklődéssel és jóakarattal viseltetnek egyházunk iránt. Ilyen jöltevők voltak már az orgonaépítésnél: Ragályi Török Sára és Pathay Gyuláné — Szathmáry Király Anna urhölgyek, kik közül az első 50 frtot utóbbi 5 frtot adott. Kivülök adakoztak még: Molnár József egyházmegyei ügyész 56 frtot, Bodnár Pál 5 frt, Csobo János 1 frtot.

Es végül találkoznunk a jöltevők között olyanokkal is, a kik nem érthették meg a jelen örömmünnet, a kiknek nevét a halál angyala már ártira az örökkévalóság könyvébe. Az adakozók közül elhaltak: Roffi Borbély László, ki 50 frtot, öz. Nagy Jánosné, a ki 45 frtot, öz. Bódi Pálné, a ki 25 frtot, Huszti István ifj., a ki 3 frtot, öz. Gál Andrásné, a ki 1 frtot, Mács Pál, a ki 2 frtot és Kaposi Ocsoray István, a ki 50 krt ajánlott az orgonára.

Igy jött össze az az 1600 frtnyi összeg, mely az orgona állítás s részben a kar állítás költségeit is fedezte.

Térjen áldás mindazok nevére, kik szent munkánkban segítségünkre voltak s valamint azokra is, kik örömmünnetünk értékét becses megjelenésükkel magasra emelték.

r. l.

Balogvölgy, 1895. október hó 5.

T. Szerkesztő ur!

A „Gömör-Kishont“ f. évi 40-ik számában „Uj gyár vidékünkön“ czim alatt megjelent levélre, becses engedel-mével, néhány megjegyzést óhajtok tenni, hogy e vidéken lévő viasz-ipart illetőleg a valódi tényállást felderítsem.

A levél írója, úgy sejttem, nem lakik a Balogvölgyön, s rosszul van informálva azokról, a miket a levele-ben tárgyal.

Azt mondja többek között, hogy a viasznak nincs keletje, s nincs ára, — s nincs a ki a sonkolyosnéptől átvegye a terméket, mert hogy a viaszkereskedők is kárral dolgoznak, s nem keresik az árut és hogy a sonkolyos nép e miatt szegényedik.

Hát ennek éppen ellenkezője felel meg a valóság-nak; mert a viasznak keletje is van, meg ára is van, s a viaszkereskedők egy a más elől kapdossák az árut s a sonkolyosok közül csak a könnyelmű, a részeges szegényedik.

Állításaimat fényesen igazolja az a tény, hogy e vidéken ez évben is két új sonkolyító műhely lett fel-állítva, — no meg az a K. J. is viaszgyárat épít, a kinek érdekében a levél iratot; a viaszkereskedők is évről-évre szaporodnak.

Minden gyártmány vagy termény, tehát a viasz is, áringadozásnak van alávetve a fogyasztási, vagy ha úgy tetszik, a kínálat s kereslet közt fennfőgő arány szerint. Ez a börzei spekulációk hatásától eltekintve, általánosán elfogadott igazság. Ma 5—6 frttal métermázsánként tán olesőbb a viasz, mint 4 hónappal ezelőtt, de 20%-kal drágább, mint néhány évvel ezelőtt volt.

E tények és számok bizonyítják — nem a pangást, hanem a lendületet a viasz ipar és kereskedelem terén.

Itt mindenki tudja, hogy a sonkolyosok és viaszkereskedők, egyes községenként iparszövetkezetekben, tár-sulatokban állva, dolgozzák ki közös műhelyekben a viaszot. — Ezen intézménnyel megelőztük a művelt kül-földet. — A szövetkezet eszméje már a mult században realisálva lett e vidéken; s kiemelendőnek vélem ez alkalommal, hogy a sonkolyosok (sonkolyt vásárlók) egyszerű-smind viaszkészítő iparosok is, mely ipar: g üzése tekintélyes jövedelmet biztosít számukra.

Ezeket előadva, és tudva kérdezhetjük: mit ezélok K. J. a Meleghegyen felállítandó viaszgyárral? E kérdésre a közlemény írója maga adta meg a feleletet, mondván: egyesíteni kell a sonkolyosokat, concentrálni a viasz-ipart és kereskedelmet.

Ez annyit jelent, hogy a mintegy 20—30 egyénből álló kisebb viaszkereskedő tünjék el a föld színéről, s K. J. egymaga monopolizálja a viaszgyártást és kereske-dést; — annyit jelent, hogy kényekedve szerint ő szabja meg a sonkoly és viasz árát, s ezáltal a sonkolyosok szá-zakra menő serege s ezreket számláló családtagjaik szá-mára ő határozza meg a betevő kenyérfalat nagyságát; — annyit jelent, hogy a virágzásban levő viasz-iparszö-vetkezetek szétrobantassanak s ezen ipar: g tagjainak ebből eredő összes jövedelme a K. J. pénztárába vándoroljon.

Nos hát! Mit szól a közlemény írója ezen kilátásba helyezett változáshoz? Gyönyörű kép! Mögötte lappang a pauperismus s nyomában a socialismus.

De ne latolgassuk: z eshetőségeket! Annak a sok kereskedőnek és viasziparosnak egy csepp kedve sines K. J. érdekében felhagyni az eddigi üzlettel; sőt ellenke-zőleg, még inkább tömörülnek szövetkezeiteik fennmara-dása érdekében a mióta K. J. Meleghegyen az épület első követ felétette.

Még egy megjegyzéssel vagyok hátra; röviden azzal is végezhetek. Ez az egészségügyi szempontra vonatkozik. A közlemény írója K. J. mellett érvként azon kérdést veti fel: hogy ha a viaszgyártás alkalmával kiömlő folyadék ártalmas az egészségre, akkor miért engedték meg századok óta, hogy a közönséges sokolyütőből a Balog folyóba becsátassák? Erre nagyon egyszerű és rövid a válasz, s ez az: hogy soha, sehol, egy sokolyütőből sem becsátották a Balog folyóba a folyadékot.

Annyi igaz, hogy Meleghegyen, Gesztenen, s más községekben egy időben szabadon kiöntöztették a folyadékot, s akkor azon tapasztalatra jutottak, hogy a folyadékban torzkoskodó lújak és kacsák mind elhullottak, mit továbbra meggátolnának, a folyadék befogadására megfelelő reservoirekat készítették.

Ez könnyen volt kivihető az egyes kiesi sokolyütőknel, — de nagyobb gyári üzennél, hol naponként ezer hektolitert jóval meghaladó piszkos folyadékot kellene felfogni, miként lenne ez eszközölhető, az a kérdés, mert hogy azt a Balog folyóba ömlesztetni, az annak vizét használó emberek s állatok egészségének veszélyeztetése nélkül nem lehet, az bizonyos.

Az a szakértő — orvos — a ki a hivatalos szemle alkalmával nyilatkozott, bekötött szemmel ugrott az ároknak, — mert ő a folyadékból soha nem látott egy esőpet sem. Azt nem elemezte, az elemzéshez eszközei sincsenek. — E tekintetben döntő vélemény csak a vegyészeti elemzés után lesz adható.

Kétségtelen, hogy minden tisztességes iparvállalat és becsületes munka pártolandó a hatóság által; teszi is ezt a hatóság minden alkalommal; de ennek a hatóságnak nemcsak a gyárak gazdag tulajdonosaival szemben vannak kötelemei, a közegészségi tekinteteket, s az erre vonatkozó törvényeket is figyelmére kell méltatnia.

Ha a létesítendő gyárnak az volna a rendeltetése, hogy a sokolyosok által készített viaszanyagot különféle iparcikkékké feldolgozza, s ekként a nyersanyag értékét megtöbbszörözte, akkor e vállalat a nagy közönség részvételére számíthatna; de miként fentebb kifejtettem, magának a közlemény írójának kijelentése szerint is, nem ez a cél, hanem az itt virágzó viasz-kisipar és kereskedés megsemmisítése.

Egy más valaki.

Hírek és vegyesek.

Az új tanfelügyelő, Józsa Antal f. hó 5-én érkezett Rimaszombába s végleg átvette hivatalának vezetését. Megyei körökben is sok rokonszenven fogadták az új tanfelügyelőt, ki írni hírneve mellett a közoktatásügyi adminisztráció terén — mint a kultuszminiszterium népoktatásügyi osztályának tagja — máris nagy tapasztalattal szerzett és kiváló érdemeket bizonyított. Mi már kifejeztük idejövetele fölött érzett örömünket, mely annál nagyobb, a mennyiben ebben többek közt oly férfiak is osztoznak, mint Csáky Albin gróf, a volt közoktatásügyi miniszter, a kinek alkalmunk volt olvasni egyik levelét, melyben Józsanak előléptetéséhez az elismerés lehető legmelegebb hangján gratulál.

25 éves tanítói jubileum. Törköly József, a közs. elemi fiúiskola érdemes igazgatója e hó végével tölti be tanítóságának 25-ik évét. Mint értesülünk Rimaszombát város összes népoktatási intézeteinek tanítói elhatározták, hogy ez alkalomból ünnepélyt rendeznek. Az ünnepélyről bővebb felvilágosítást nyújt a legközelebb szétküldendő meghívás.

Borzasztó halál. Özvegy Gallo Jánosné szül. Forgács Julia asszony október 8-ikán reggel Balogra indult, Újvároson felül tüzes lovat valamitől megijedtek s borzasztó vágatással ragadták a Loesit, melyből, hihetetlenül a nagy ijedelemben, kiakart ugrani, azonban oly szerencsétlenül esett, hogy menten szörnyet halt. Feje a szó szoros értelmében összezsúródott, mert könnyen hihető, hogy ruhája, ugrás közben, megakadt s az uton jó darabon a kocsis maga után hurezolta. A lovakat csak Borosznokon alul sikerült megállítani, a kocsit fel nem fordult s a kocsisnak semmi baja sem történt. — Az elhalálozásról a család a következő gyászjelentést adta ki: „Muraközy Gyula és neje szül. Berács Karola, nemkülönben kiskorú gyermekei: Tibi és Gyula; továbbá Molnár Zsuzsika kiskorú nevelő leánya; ugyintén a Kiszely és Dobrovics-családok s a többi rokonság nevében is fájdalomtól megtört szívvel jelentik felejthetetlen szerető és gondos nevelőanyjuk, illetve keresztanyjuk és rokonuk: özv. Galló Jánosné szül. Forgács Julianna urnőnek folyó október hó 8-án, élete 58-ik évében váratlan szerencsétlenségéből eredt gyászos kimúltát. A megboldogult földi maradványai folyó hó 10-én Ratkón, az ág. ev. vallás szertartása szerint, fognak örök nyugalomra tértetni. — Áldás és béke lengjen drága porai felett! — Ratkón, 1895. október 9-én.“

Katonai hírek. A helybeli tüzérség tisztikárának egyik rokonszenves s általánosan kedvelt tagját: Capp kapitányt a kassai hadtestparancsnokság behívta Kassára, a hol a tüzéronkéntes kiképzésével megbízott tanári karba lesz beosztva. — Lorenz kapitány, kit a társaságokban szintén igen kedvelnek, két hónapi szabadságáról visszatért.

Mükedvelői-előadás. A „gömörmegyei díjnoksegélyegylet“ mely nem egy ízben szerzett városunk és vidéke műértő közönségének élvezetes estélyt, ismét a cselekvés terére lépett; számot tevő derék mükedvelői folyó hó 20-án színelőadást rendeznek s ez alkalommal Lukács Sándornak 3 felvonásos énekes népszínműve: „Kőza Jutka“ kerül színpadra. Az előadás annyival is inkább élvezetesnek ígérkezik, mennyiben a mükedvelőknek az egyesület nemcsak ügyeinek előbbre vitelére új erőket is sikerült megnyerni. A darab, mint értesülünk, a következő szereposztással kerül színpadra: Kondor Máté falusi bíró, Mihályi Lajos, Turi Gábor kövesmester, Bergrszázi Pál, Marezsi fia, Turányi Ákos, Figura Janesi gazdaember, Fráter József, Erzsé felesége, Sarinay Gizella. Golyvás Tamás esküdtt ember, Pásztor Pál, Kőza Jutka árvalány, Mindszenti Honka, Bogárdiné, Fülöp Gizella, Boriska leánya, Istók Erzsike, Hudlaesek Jano drótosztó, Knöfler Victor, Árva Gyuri, Komlóssy István, Kövesiné, Sarinay Margit, Kineses Pista futóbettyár, Karpinszki Gyula. — Minthogy az előadás tiszta jövedelme az egyesület alapítójának gyarapítására fog fordítottatni, a jótékony egyület iránti tekintetből, már most felhívjuk a pártolásra közönségünk figyelmét.

Az első polgári házasságot Gömörmegyében, Jolsván, folyó hó 3-án kötötték Gulyás Lajos iparos és Bráz Erzsébet Bazilidesz Gusztáv jolsvai polgármester előtt, ki szép beszédet intézett a házasságra lépő párhoz, mely az ág. ev. templomban felvette az egyházi áldást is. — Rimaszombában az első polgári házasságot dispenczió alapján Spitzstein Salamon és Steiner Berta kötik folyó hó 15-én, utánuk Soós Lajos Koleszár Máriával kel egybe október 17-én Szabó György polgármester, anyakönyvvezető előtt.

Tűz Marányban. A díszes új szerkezetű pedálos orgonával ellátott marányi templom, nemrég épült tornya, melyben egészen új harangok voltak, f. hó 7-én, éjjel leégett. Este még istentiszteletet tartottak a templomban, s 9 órakor esendés imára harangozott az éjjeli őr; 11 órakor — mint tudósítónk írja — a torony ki-gyulladt és vele együtt az új orgona is leégett. — A tűz okának megállapítása végett vizsgálatot indítottak.

Dalárdánk kirándulása Salgó-Tarjánba.

A rimaszombati dalárda működését nemcsak városunk közönsége kíséri élénk érdeklődéssel, hanem a vidéken is mindjobban terjed annak jó hírneve. Most a derék salgótarjániai meghívására ott fogja bemutatni a dalárda néhány force-darabját. A kirándulást a pártoló tagok körében is nagy az érdeklődés, s többen készülnek, hogy elkísérik dalnokainkat. — A meghívó így szól: „A hazai dalversenyeken többször díjkorozott „Rimaszombati dalegylet“, saját pénztárának gyarapítására és a salgótarjániai községi kisdudovoda javára, 1895. évi okt. hó 12-ikén a salgótarjániai közönség részvételével kaszinó termeiben, helybeli mükedvelők szives közreműködésével jótékonycélu, táncszal dalegylet dal- és zenestélyt rendez, a következő műsorral: 1. Adam A.: Nyitány „Ha király volnék.“ Előadja a bányatársulati zenekar. 2. Huber K.: „Király induló.“ Előadja a rimaszombati dalegylet. 3. Dalegyveleg: „Jaj be szeny-nyes...“ Előadja a rimaszombati dalegylet. 4. Mendelssohn Barth: Op. 22. „Capriccio brillant.“ Előadja Wanjura Frieda k. a. 5. Wusching K.: „Falu végén kurta koremsa...“ Előadja a rimaszombati dalegylet. 6. Méder M.: Népdalok. Előadja a rimaszombati dalegylet. 7. Mozart: „Larghetto“ IV. sz. kvartett. Előadják Fischer R., Gabriel A., Beer J., Kühn J. 8. Kovarcz E.: „Su-ho a szél...“ Előadja a rimaszombati dalegylet. 9. Wusching K.: „Az én hazám.“ Előadja a rimaszombati dalegylet. — A helyi bizottság: Barella Henrik, Barthó Dániel, Bauer Miksa, Beer József, Benecke E. Böhm Ignác, Deutcherberger Frigyes, Dokupil Vilmos, Eisenkolb Ivor, Fabriczy Pál, Fischer Rezső, Fuszti Vince, Fürst Henrik, Gabriel A., Gajdóczky János, Gazdy Gyula, Gereser Ferencz, Gerő Nándor, Gönczöl János, Groszberger Lajos, Hankisz Imre, Herzog Gy. Hódos Ferencz, Holesek Antal, Holesek Ferencz, Huszár Sándor, Jánk József, Kakas Andor, Kamm Ede, Keszler János, Kmeth Lajos, Kohány Kálmán, Koháry János, Komlóssy Mihály, Kovács Antal, Kovács József, Kovács J. dr., Kölln Károly, Lálmer János, Lemberger Gábor, Lengyel Sándor, Libertini Rezső, Liszka István, Löwinger Rezső, Martonfalvy Zoltán, Matyó Imre, Mayer Béla, Neubauer Ronald, Omilyák János, Pap János, Pászthy László, Pekáry Gyula, Perné F. id., Perné F. ifj., Budai Plichta Kornél, Porázik György, Rákos Gyula, Rozlozsnik János, Rübint Gábor, Sárly Kálmán, Severlay Zoltán, Soós Barna, Szabó Lajos, Szkaupil József, Szomor Károly, Szvoboda Gyula, Uherkovich Agost, Vályi Kálmán, Várkonyi Dezső, Winter S. dr., Wirkler Gyula, Zeleznik Gyula. — Belépti-díj: számozott hely 2 frt, a többi hely 1 frt. — Felülvezetések köszönettel fogadotnak és hírlapilag nyugtáztatnak. — Jegyek előre válthatók Barella H. urnál, és este a pénztárnál. — Kezdeté esti 8 órakor.“

Megrendítő öngyilkosság történt f. hó 4-én Budapesten: Guha Viktor szigorló orvos, 24 éves korában a Rudas-fürdőben revolverrel halálra lőtte magát s néhány órai szenvedés után a János-kórházban meghalt. A szerencsétlen, szépetehetségű ifju semmiféle irást sem hagyott hátra, a miből csak gyanítani is lehetne végzetes tettének indító okait, de az öngyilkosság körülményei arra mutatnak, hogy pillanatnyi elmezavar adta kezébe a halálos fegyvert. — Atyja néhai Guha Viktor, Koburg herceg uradalmi főerdész, egyike volt megyénk legbecsültebb s legrokonszenvesebb egyéniségeinek, s szépreményű, derék fiának váratlan halála fölött egész közönségünk őszintén sajnálkozik. — A család a következő gyászjelentést adta ki: „Özvegy Guha Viktorné szül. Wiener Ida mint édesanya, Szeless Ödönné szül. Guha Berta férjével Dr. Szeless Ödönnel és Guha Frigyes mint az elhunytak testvérei illetőleg sógora, mely fájdalomtól sújtott szívvel jelentik szeretett kedves fia, illetve fivérék és sógora: Guha Viktor szigorló orvosnak, e hó 4-ikén életének 24 ik évében rövid szenvedés után váratlanul történt gyászos elhunytát. A drága halottnak hült tetemei e hó 7-én délután 3/4 órakor fognak a kerepesi-uti temető halottas házában a róm. kath. egyház szertartása szerint beszenteltetni és a kőbányai temetőben örök nyugalomra helyeztetni. Az engesztelő szentmiseáldozat az elhunytnak lokli üdvéért később közteendő időben fog a rimaszombati róm. kath. plébánia-templomban az Urnak bemutatattatni. Budapest, 1895. október 6-án. — Béke hamvaira!“

Kedélyeskedés. Valamelyik kedélyes néppárti polgártársunknak szellemes ötlete támadt a napokban, s nem tudni: mulatságból-e, vagy malicziából (ezt még nem lehetett kisütni, mert nem tudják, ki volt a heezek elkövetője) 6-án éjjel a városház kapuja alatt elhelyezett s a házasság kihirdetésére szolgáló nagy fekete táblát elakarta emelni. Czipelte is a piacdon keresztül, de úgy látszik, nehézségek találták s a megyeházzal szemben egy fa mellé támasztva ott hagyta. Másnap elhülve vette észre az éber rendőrség a hiányt, de aztán derült arccal és diadalmasan helyezték vissza a megtalált táblát, melyre mindjárt egy második házassági hirdetés is került.

A lelkiismeret. Kálniczky István volt miskolci rendőrmestert ezélett egy évvel elbocsátották az állásból s a jó családból származott — hajdan férfiasan szép — ember azóta elzüllesnek indult s szülővárosa Rimaszombát szegényház házába húzódott meg. A mult héten Kálniczky — ki hosszabb idő óta álmatlanságban szenvedett — a szegényház igazgatója dr. Szabó Károly városi orvos előtt azt a szenzációs vallomást tette, hogy

öt a lelkiismeret nem engedi aludni azért, mert része van a három év előtt Miskolcon elkövetett kétszeres gyilkosságban, melynek Sziklai István koresmáros és ennek fogadott leánya Tokár Paulina esett áldozatul. Kálniczky azt vallotta, hogy a két áldozatot az ő felesége gyilkolta meg, mert megtudta, hogy ő a koresmáros leányával szerelmi viszonyt folytat. E vallomás alapján Kálniczkyt a esendőség nyomban letartóztatta és Miskolcra kísérte, hol a bűnvizsgálat erélyesen folyik a rejtélyes ügyben. Kálniczky felesége is le lett tartóztatva, de ez mindent tagad és a büntény elkövetését férjére akarja visszahárítani. — Nincs kizárva annak a lehetősége, hogy az egész gyilkossági históriát — ebben a formájában — Kálniczky találta fel, mert alaposnak látszik a feltevés, hogy a sorsüldözött ember megtévedt.

A népfelkelők jelentkezése, f. hó 9 és 10-ikén tart városunkban. Tegnap reggel vette kezdetét, a városházán és környékén ugyancsak nagy élénkség volt látható. A jeletkezésnél Hrotko János honvédszázados és Barna Imre városi alkaptány végzik a teendőket.

Mükedvelők előadása Rimaszécsen. Folyó hó 6-án tartotta meg Rimaszécsen az ifjuság táncmulatsággal összekötött mükedvelő színelőadását, mely alkalommal Rátkay László pályanyertes népszínműve a „Felhő Klári“ került színpadra zsuffolt ház előtt. A szép számú és díszes közönség az előadás nagy sikeréből meggyőződött arról, hogy a rimaszécsi mükedvelők a művészet terén erősen haladnak, s elismerésének kifejezést is adott azzal, hogy lelkesen megtapsolt s többször a lámpák elé hívott minden szereplőt. A nők közül első helyen említendő meg Stelkovits Anna, ki Felhő Klári szerepét kitünően és hatásosan játszotta, kivüle még Vitko Lajosné (Rokkáné), Csencsik Emília (Abáné), Róth Szeréna (Felhő Katicza), Weisz Malvin (Violáné) és Róth Gizella (Magda) osztoztak az est szép sikerében. A férfiak közül: Osgyány István (Aba András) tünt fel, ki nehéz, sok drámai erővel és megkapó hűséggel játszott. Mellette Hupka Bálint (Fátyol Ferkó), György János (Tenger), Bakos István (Beneze), Weisz Miksa (Istók), Lőcsés János (Gergő), Altmann Samu (Csik), Kovács János (Szita Pista) és Boros Lajos (esperes) arattak sikert jól felfogott szerepek hatásos előadásával. Előadás után kitünően sikerült táncmulatság volt, melyen virradtig csapongó jókedvben mulatott a díszes társaság.

Katonai lóvásár. Nagy élénkség és érdeklődés mellett folyt le városunkban f. hó 9-ikén a katonai lóvásár, melyen a katonai kincstár képviseletében Németh altábornagy, főfelügyelő és Lázár Frigyes huszároronagy jelentek meg. Kísérőtükből a bizottság tagjaként megjelentek a különböző lovasság képviselői is. Több szép ló állított elő, de a bizottság csak kettőt talált alkalmasnak.

Szörnyű gyilkosság történt folyó hó 6-án G. Panyiton. Petrik J. gömör-panyiti legény, kinek be kellett volna rukkolnia a katonasághoz, elmenetele előtt az utolsó éjjelen — miután pénze nem volt, néhány forintot akart szert tenni — betört a Róth koresmájába, s az ugynevezett söntésben, hol a koresmáros napi bevételeit tartogatta, kinyitotta a fiókot és annak tartalmát 20 frtot magához vett. Epen kiakart menni a koresmából, mikor a zajra fölébredtek a koresmáros közelben alvó gyermekei, s a 16 éves leány rákiáltott a legényre, hogy ne vigye el pénzüket. Erre a legény a nála levő fejszével úgy sújtott a szép fiatal leány nyakára, hogy az nyomban összerogyott s egy órai szenvedés után meghalt. A legényt, kire a meggyilkolt leány rávallott, elfogták. A szerencsétlen leány holttestét pedig folyó hó 7-én Dr. Hányi Győző kir. ügyész jelenlétében: Dr. Török János és Dr. Goldblatt orvosok felboncolták. Az eset városunkban is nagy szenzációt keltett, s a fiatal leány iránt általános részvét mutatkozik.

Új katonaság. Városunk előjárósága már mozgolódik, hogy a tüzérség elhelyezése után új katonaságot kapjunk. Ugy halljuk, hogy már járt itt a vizsgálatnál megbízott katonai építész-mérnök, ki a kaszárnyákat megtekintette és azoknak a legénység elhelyezésére való alkalmasságáról jelentést fog tenni.

Helyreigazítás. Lapunk 39-ik számában jolsvai tudósítónk értesítése alapján megirtuk, hogy a jolsvai honvédszázalój derék és közkedveltségnek örvendő parancsnoka: Petőcz János százados Pozsonyba helyeztetett át. Mint most értesülünk, e hír alaptalan, s nem egyéb pusztá kombináczióval.

Dr. KÁRMÁN ZOLTÁN távollétében a szerkesztésért felelős: LŐRINCZY GYÖRGY.

Magán-hirdetések.

Hirdetmény.

3137. sz.

A rimaszombati kir. törvényszék, mint telekönyvi hatóság, közhírré teszi, hogy **Gellmann Sámuel** végrehajtónak, (képv. dr. Cziner Miksa ügyvéd által), **Béres István** végrehajtást szenvedő elleni 150 frt 80 kr. s jár. iránti árverés ügyében, a végrehajtási árverést az 1881. évi 60. t. cz. 144. § s következő §§-ai értelmében a rimaszombati kir. törvényszék területén lévő Bellény községben fekvő s a bellényi 13. sztkjvben 3/6-od részben Huszti Mihály (kinek neje Pál Zsuzsanna) és 1/6-od részben Béres István tulajdonul felvett A. 1. sor 13. hrszámu és 14. népszámu ház, udvar és kertre a 351 frtban ezennel megállapított kikialtási árban elrendelt s annak megtartására határnapul 1895. évi **október hó 15-ik** napjának d. e. 10 óráját Bellény községbe, a bíró házához tüzte ki, mely alkalommal a kérdéses ingatlanok becsáron alul is elfognak adatni.

Árverezni szándékozók tartoznak a kikialtási ár 10%-át azaz 35 forint és 10 krárt készpénzben, vagy az 1882. évi 60. t. cz. 42. §-ban jelzett és az 1881. évi november hó 1-én 3333. szám alatt kelt igazságügyi-miniszteri rendelet 8-ik §-ában kijelölt övadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881-ik évi 60. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezésről kiállított elismervényt az árverés megkezdése előtt átseglyáltatni.

Rimaszombati kir. törvszék mint tkvi hatóság. 1895. évi augusztus hó 8-án.

Vozáry, kir. széki bíró.

Eladó fiszharmonium!

Egy teljesen jó karban lévő, öt változatú fiszharmonium eladó. — Hol? megtudható e lap kiadóhivatalában.

Őszi kiültetésre.

A rimaszombati városi gyümölcsfaiskolában van őszi kiültetésre való:

600 Almafa (téli faj) 100 dbonkint 25 frt.
400 Körtefa (több elsőrendű faj) 100 dbonkint 30 frt.
400 Eperfa 100 dbonkint 10 frt.
200 Megy és cseresznye 100 dbonkint 25 frt.
Egy éves bálványasztálfánthus glandulosa 100 dbonkint 1 frt, 1000 dbonkint 9 frt.
Egy éves magról kelt akác 100 dbonkint 1 frt, 1000 dbonkint 9 frt.

Vidéki megrendéseknél a csomagolás saját árban, de külön számíttatik. — Megrendeléseket elfogad

WIKOUKÁL HENRIK,
faiskola kezelő kertész.

Egy tizenegysoros vető-

gép jutányos áron eladó. — Bővebb értesítést nyújt **BRAUN ZSIGMOND** vaskereskedő, Rimaszombat.

Első magy. osztály-sorsjáték

Ezredéves kiállítás (millenium) sorsjegyek

100,000 sorsjegy, 31,499 nyeresemény.

Főnyeresemény 1.000,000 korona.

Első húzás 1895. október hó 16-19.;

második húzás 1895. deczemb. hó 6-14.

BUDAPESTEN.

Az első osztályú

1	1	1	1	1
1	2	5	10	20

 40 20 8 4 2 korona

Mind a két húzásra

1	1	1	1	1
1	2	5	10	20

 80 40 16 8 4 korona

Húzás lajstromok és posta-díj 80 fillér mindkét osztályért. Posta-utalvány vagy postai-utánvét mellett széküld az előírt hely 5-5

KUCHTA DÁNIEL, TISZOLCZ.

Hirdetmény.

403. sz. — Alulírt bírósági végrehajtó 1881. évi LX. t.-cz. 102. § a értelmében ezenel közhírré teszi, hogy a tornalljai kir. járásbíróság 1895. évi 2370/p. számú végzése következtében **Farkas Gyula** esődtömegmondok ügyvéd által képviselt **Özv. Lucka Jakabné** esődtömegéhez leltározott, még be nem folyt 1554 frt 44 kr. értékű könyvi követelések és a esődtömeg 1-146., 863., 864., 1067. és 1068. tételszám alatt összesen 744 frt 20 krra becsült házi butorok, ágyneműek, házi- és konyhaeszközökből álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a tornalljai kir. bíróság 2370/p. 1895. sz. végzése folytán Putnokon a várn vendéglő helyiségében leendő eszközzésére **1895. évi október hó 14-ik** napjának délutáni 2 órája és folytatólag október 15-ének d. e. 9 órája határidőül kifizetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. § a értelmében készpénzfizetés mellett a legtöbbet ígérőnek beesáron alul is elfognak adatni.

Kelt Tornallján, 1895. évi október hó 5 ik napján.

Záborszky Sándor,
kir. bírósági végrehajtó.

Pályázat.

A nagy-rőczei (Gömörm.) takarékpénztárnál elhalálózás következtében megürült

könyvvivői állásra

évi 500 forint törzsfizetés és az intézetnél levő lakás élvezete mellett pályázat hirdettetik.

Egy évi szolgálat után véglegesítés esetén a fizetés emeltetik.

Az állás azonnal elfoglalandó.

A pályázók kérvényei minősítés és esetleges szolgálati bizonyítványok kíséretében folyó hó 20-ig alulírt igazgatóságához címzendők.

Nagy-Rőcze, 1895. október hó 3.

Az igazgatóság.

Elegancia és egyszerűség!

Női ruha-műterem!

BERGER FRANCSISKA Rimaszombat, Jánosi-utca Zehery Gábor-féle ház.

Van szerencsém Rimaszombat- és vidéke nagyérdemű hölgyközönségének becses figyelmébe ajánlani, hogy a küszöbön álló őszi- és téli szezon alkalmából nőruha műtermemet a modern és bármennyire fokozott igényekhez mérten rendeztem be.

Hogy a női öltözékek készítésénél az **eleganciát és egyszerűséget**, az öltözködés két hatalmas tényezőjét megfelelően összeegyeztetve, a munkás kezéből minden művelt és jóízű nő elismerését megérdemlő, tetszetős és minden ízében sikerült toilettet adjunk ki, ehhez kiváló értelem és ügyesség kell.

Öndieszkvés nélkül mondhatom, hogy a helyi és vidéki t. hölgyközönség eddigi szives támogatása és nagybecsű pártfogása igazolja, hogy izlésem és szabázi ügyességem megfelelő. Ezeknek fokozása és a legújabb divatnak tanulmányozása céljából sem költséget, sem fáradságot nem kímélve hosszabb időt szenteltem arra, hogy **Bécs és Budapest legelőkelőbb és legnagyobb női divatszalonjait megtekinthessem és tanulmányozhassam. Ez utamból visszatérve azon kellemes helyzetben vagyok, hogy a legegyszerűbbtől a legelegánsabb díszes toilettig minden izlésnek megfelelőleg a legújabb — utolsó — divat szerint.**

A **toilettekhez való kaptokát, baretet és Jaquet-et épügy mint az öltözéket pontosan, izlésesen és felette jutányosan készíten.**

Midőn magamat és női szabáziati műtermemet a nagyérdemű hölgyközönség becses pártfogásába ajánlom, — vagyok teljes tisztelettel

Rimaszombat, 1895. október hó

BERGER FRANCSISKA,

nőruha szabó és szabásznő. Jánosi-utca Zehery Gábor-féle ház.

Díszes és legutolsó divat szerinti capot-k és barét-ek!

Rimaszombati m. kir. pénzügyigazgatóság.

Árverési hirdetmény.

23379./X. 1895. sz. — A rimaszombati m. kir. pénzügyigazgatóság által közhírré tétetik, miszerint az alább megnevezett községek területén fizetendő bor-italadó, huszfogyasztási-adó, ezukorfogyasztási-adó, sör-italadó és szeszitalmérési-adó beszedési joga, az 1896. évi január hó 1. napjától 1896. évi deczember hó végéig terjedő időre, esetleg a felmondás fentartásával az 1897. és 1898. évekre is nyilvános árverések útján haszonbérbe adatik

Az árverések a magy. kir. pénzügyigazgatóság hivatalos helyiségében **1895. évi október hó 17. napján** d. e. 8 órakor fognak megtartatni s a meennyben ezek az árverések eredményre nem vezetnek a 2-ik, esetleg 3-ik árverés a következő első, illetve második napon ugyanazon helyen és ugyanoly órában fog megtartatni.

A bérelni kívánók a következőket vegyék tudomásul:

Folyó szám	A község neve	Lakosság száma	Kikiáltási ár egy évre										Jegyzet		
			Borital		Sörítal		Huszfogyasztási		Czukorfogyasztási		Szeszitalmérési adó			Összesen	
			frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr			
1	Csetnek	1482	738	—	485	—	512	—	703	—	4762	—	7200	—	Egy csoportban is kivethetők. Az első árverés netáni eredménytelensége esetében a fentebb 1-15 tételszám alatt bevezetett községek aránya nagyobb csoportokban, — harmadsorban községeknél fogva, — árverés alá bocsáttatni.
2	Fekete-Patak	330	30	19	5	—	15	77	13	71	782	—	846	67	
3	Páskaháza	338	81	60	17	50	18	30	6	—	1213	50	1336	90	
4	Rozkzsnya	308	26	16	5	—	8	57	9	—	900	—	948	67	
5	Geezalfalva	231	19	50	5	—	4	22	2	52	445	—	476	24	
6	Genes	364	49	50	5	—	11	92	3	24	725	—	794	66	
7	Pétermány	185	19	50	5	—	6	97	3	—	400	—	434	47	
8	Berdárka	189	9	90	5	—	6	02	2	30	567	—	530	22	
9	Mihályfala	238	—	—	5	—	4	75	3	30	127	20	140	25	
10	Zsór	110	—	—	—	—	3	60	—	—	64	65	68	25	
11	Sajó-Keszi	253	4	69	3	—	1	90	3	60	136	80	150	09	
12	Királyi	496	93	48	103	55	86	10	15	30	755	63	1054	06	
13	Lakénye	327	7	05	30	—	8	57	19	20	409	76	474	58	
14	Nagy-Csoltó	491	68	90	67	50	24	60	29	58	778	07	968	47	
15	Tiba	142	25	58	37	—	4	72	1	80	284	06	353	16	
16	Péterfala	515	39	54	43	50	5	10	11	88	323	28	423	30	

Az árverések előbb a bor- és sörítaladó, és a hus és ezukorfogyasztási adókra nézve együttesen s ezután mindjárt ennek befejezte után külön a szeszitalmérési adókra nézve fognak megtartatni. A bor és sörítaladókra s a hus- és ezukorfogyasztási adókra — bár adónemenként részletezve — csak együttesen tehető ajánlat s csak is mind a négy adónemre együttesen tett ajánlat lesz elfogadható. **A szeszitalmérési adóra mindig külön teendő ajánlat;** erre az adóra s a többi négy adóra együttesen tett ajánlatok nem létezőknek tekintendők. De lehet árverelni külön csak a szeszitalmérési adóra, vagy külön a többi négy adónemre. Ha a szeszitalmérési adóra nézve az árverésen elfogadható ajánlat tétetik, de a többi négy adónemre nem, vagy fordítva, ugy a különben elfogadható ajánlat alapján kötött szerződés sem fog jóváhagyatni mindaddig, míg csak azok az adónemek is, a melyekre nézve az árverésen elfogadható ajánlat nem tétetett, kellőképen biztosítva nem lesznek.

1. Az árverésen részt venni kívánók kötelesek bánatpénzzel a kikiáltási ár tizedrészét (10%-át) készpénzben vagy államkötvényekben vagy pedig a fennálló szabályrendeletek értelmében bánatpénzzel elfogadható, a budapesti tőzsdén jegyzett árfolyammal, ha pedig ez a névértéken felül lenne, ez utóbbival számításba vehető egyéb értékpapirokban letenni. — Az árverések bejezte után a legkedvezőbb ajánlatot tevők esetleg tevő által bánatpénzzel letett összeg visszatartatik, a többi árverezők bánatpénze pedig legott visszaadatik, kivéve, ha a legkedvezőbb ajánlatnak elfogadása bármely okból kétes, mely esetben a következő legkedvezőbb ajánlatot tevő bánatpénz is visszatartatik.

2. Írásbeli ajánlatok szintén elfogadhatók, de ezek is a 1. pontban meghatározott bánatpénzzel látandók el. Ezekben az írásbeli ajánlatokban az ajánlott összeg számokkal és betűkkel világosan kiírandó s ha azoknak tartalma oly záradékot is magában foglal, mely a jelen hirdetmény és a részletes bérleti feltételekbe ütközik, és a kikötés nem létezőnek tekintetik.

Az írásbeli ajánlatok, a melyek 50 kros bélyeggel látandók el, következőképpen szerkesztendők:

Én alulírott a bor-italadó, a huszfogyasztási-adó, a ezukorfogyasztási-adó és a sör-italadónak szeszitalmérési adónak

község _____ községekből alakított beszedési kör, csoport területén való beszedéséért, az 1896. évi január hó 1-től 1896. évi deczember hó utolsó napjáig terjedő időre, és pedig a bor-italadó beszedési jogáért _____ frt _____ krt, a huszfogyasztási-adó beszedési jogáért _____ frt _____ krt, a ezukorfogyasztási-adó beszedési jogáért _____ frt _____ krt, a sör-italadó beszedési jogáért _____ frt _____ krt, (a szeszitalmérési-adó beszedési jogáért _____ frt _____ krt,) ajánlhatok fel bérösszeg gyanánt, azzal a kijelentéssel, hogy az árverési és bérleti feltételeket ismerem, azoknak magamat mindenben alávetem, s jelen ajánlatomért az ide zárt _____ frt _____ krtból álló bánatpénzzel kezeskedem.

Kelt

Az írásbeli ajánlatokon a felajánlott összegek szóval és számokkal kiírandók és az árverés megkezdésére fent kitűzött idő előtt legalább egy (1) órával lepecsételve a pénzügyigazgatóság főnökének adandók át.

3. Az árverezés a pénzügyi hatóság jóváhagyásával fentartásával történik és a haszonbéri szerződéssel vállalt kötelezettség a legkedvezőbb ajánlat tevőjére nézve, illetve az 1. pontban említett esetben a következő legkedvezőbb ajánlat tevőjére nézve, ajánlatának beadásával, a kinstarra nézve azonban csak a jóváhagyás iránti értesítés kézbesítésével áll be.

4. A haszonbéri szerződés jóváhagyása iránti értesítvény kézbesítése után nyolcz nap alatt, de mindenestre a bérlemény tényleges átvétele előtt, a bérlő köteles az egy évi haszonbér egy negyed részét készpénzben vagy értékpapirokban, az 1. pont utmutatása szerint bérleti biztosítékul lefizetni vagy pedig a pénzügyi hatóság által elfogadhatónak talált jelzálogi biztosítékot nyújtani, illetőleg letett bánatpénzét kiegészíteni.

5. A többi részletes feltételek a pénzügyigazgatóságoknál és a pénzügyőri biztosságoknál a szokásos hivatalos órákban megtekinthetők.

Rimaszombat, 1895. október hó 3-án.

A m. kir. pénzügyigazgatóság.